

La “Royal Navy” en la Guerra del Francès (1808-1814) (III)

Gustau Adzerias i Causi

QUADERN DE BITÀCOLA

1809

Data	Accions generals	Accions navals
6 de maig	Inici del setge de Girona	
5 de Juliol	Els francesos s'apoderen de Palamós	
19 de setembre	Dia Gran de Girona. Assalt fallit dels imperials a Girona.	
21 d'octubre	Setge de Girona	Una flota francesa de cinc naus de guerra i 20 transports, surt de Toló cap a Barcelona.
23 d'octubre	Setge de Girona	La fragata francesa “L'Amélie” avista la flota britànica, a l'altura de Roses.
24 d'octubre	Setge de Girona	Batalla naval de Roses, entre la flota francesa i la Royal Navy.
25 d'octubre	Setge de Girona	La flota francesa abandona la lluita. Els mercants francesos busquen refugi a Roses.
30 d'octubre	Setge de Girona	La flota britànica fondeja a cinc milles de Roses.
1 de novembre	Setge de Girona. Combat de Santa Coloma de Farnés.	Els britànics capturaren i destruïren un comboi francès a la badia de Roses.
10 de desembre	Rendició de Girona.	

En el transcurs de 1809 hem trobat poca activitat naval d'importància si no tenim en comte les tasques de suport puntual a la lluita terrestre.

Un dels problemes que tenia plantejat l'exèrcit imperial era el dels seus subministraments. La línia Perpinyà – Barcelona estava tallada per la ciutat forta de Girona, que oferia una resistència terrible als interessos de Napoleó.

La única possibilitat de portar qualsevol tipus de subministrament a la ciutat comtal era la via marítima. Per això, Napoleó ordena la formació de grans combois fortament protegits per l'armada francesa per evitar les accions de la poderosa “Royal Navy” que des de la seva base de Maó, dominava tota la mediterrània.

Tenim notícia que a la primavera de 1809, la marina britànica no aconseguí evitar l'arribada de cinc naus mercants a Barcelona, procedents de Toló. D'aquesta acció naval no hem aconseguit cap mena d'informació en les fons consultades.

Però si que hem trobat informació sobre el segon comboi organitzat, que ha donat peu al següent relat, extret de la cronologia de la "Royal Navy" d'aquella època; del "Dictionnaire des batailles navales franco-anglaises" de Jean-Claude Castex; del llibre "Naufragis a la mar de l'Alt Empordà" de Pere Trilla i Morató; i de l'article publicat a "La Veu de l'Empordà" el 8 de març de 1919, escrit per Frederic Camp, i que porta per títol "Pèrdua d'una esquadra francesa a Roses en 1809".

Batalla naval de Roses.

Al trenc d'alba del dia 21 d'octubre de 1809, la flota francesa del contra-almirall Baudin, surt del port de Toló, burlant el bloqueig naval a que la flota britànica tenia sotmesa la principal base de la marina imperial a la mediterrània.

Tot havia començat amb una carta enviada pel propi Napoleó el 29 de març de 1809, des de l'Eliseu, disposant la organització d'un gran comboi naval amb destí a Barcelona, per tal de portar a Catalunya subministraments de guerra, vitualles i a reclutes per cobrir les baixes sofertes pel 7è cos d'exèrcit.

Com acostumava a fer l'emperador, havia detallat fins l'últim detall l'expedició, El comboi estaria format per una flota de guerra formada pels vaixells de línia: "*Le Robuste*", de 80 canons, com a nau insígnia del contra-almirall Baulin; "*Le Lion*" i el "*La Borée*", els dos de 74 canons; les fragates "*L'Amélie*" i "*La Pauline*", que amb dues corbetes, que donarien escolta a una vintena de naus mercants, que transportaven, entre d'altres productes, 30.000 quintans de blat, 300 mil de pólvora i un milió de cartutxos.

L'organització del comboi mercant comportà un gran esforç per part dels prefectes marítims de la zona per reunir tot el grà, la farina, l'arròs demanat per l'emperador, així com el calçat, la roba i les medecines exigides, per això la flota de llaüts i xabecs, procedents de Cotlliure, Sète i Marsella salparen carregats al límit de les seves capacitats.

La sortida de tant important comboi no havia passat desapercibuda pels britànics, i l'almirall lord Collingwood, cap de la "Royal Navy" de la mediterrània, encomanà al contra-almirall Martí que interceptés el comboi francès, l'apressés o el destruís. Per això disposaria d'un esquadró format pels vaixells de línia HSM *Tigre*, de 80 canons i el HSM *Cumberland* de 74; de les fragates HMS *Volontaire*, HMS *Apollo* i HMS *Topaze*,

totes ells de 38 canons; i de les balandres HMS *Philome* i HMS *Scout* de 18 canons, i la HMS *Tuscan*, de 16.

Començà d'aquesta manera una persecució amb un clar avantatge britànic, intuïen perfectament la destinació del comboi, Barcelona.

El dia 23 la fregata francesa "*L'Amélie*", que anava en avençada a l'avantguarda del comboi, al sud de la badia de Roses descobreix les veles de l'esquadró britànic.

El contra-almirall Baudin, assabentat de la presència enemiga ordenà als seus vaixells de línia formessin en ordre de batalla per protegir als transports, als que donà l'ordre de virar cap a Roses, per quedar sota la protecció dels canons de la seva fortalesa.

El 24, s'inicià el combat naval entre les dues formacions, que durà tot el dia, mentre que les naus del comboi quedaren ancorades en la rada de Roses, amb l'acceptació de cinc, que massa lents i pesats per seguir-los, continuen cap el sud i naufraguen a l'Escala enmig de les explosions de la pólvora i el foc del quitrà, quedant totalment destruïdes en un incendi que dura cinc dies.

Mentrestant Baudin i una vegada assegurat la resta del comboi sota la protecció de la fortalesa de Roses, ordenà la retirada de les seves naus de guerra, i així evitar pèrdues innecessàries donada la manca d'unitats de la marina imperial.

Però la sort girà l'esquena del contra-almirall francès, "*La Robuste*" i "*Le Lion*" varen embarrancar davant de Sete, i foren cremades per les seves tripulacions per evitar ser apressats. "*La Borée*" es va refugiar a Sete, així com la fragata "*La Pauline*". La única nau que aconseguí tornar a la seva base de Toló, fou la fragata "*L'Amélie*".

El vespre del 30 d'octubre, l'esquadró del contra-almirall Martí fondejà a cinc milles de Roses, lluny de l'abast de l'artilleria imperial, amb l'ordre rebuda de Collingwood, d'atacar les restes del comboi.

Sota el comandament del tinent Tailor, del HMS *Tigre*, es formen escamots d'assalt amb mariners i infants de marina. El pla és arriscat i consisteix en penetrar amb canots a la badia, destruint o capturant a l'abordatge el nombre majors de naus mercants. El pla resultà profitós, i després d'una lluita acarnissada cos a cos, que durà tota la nit, el britànics amb setanta baixes aconsegueixen incendiar set mercants i apressar quatre més.

Dels quatre o cinc mercants supervivents, no tenim cap notícia, segurament pogueren quedar-se i descarregar la seva càrrega a la mateixa badia de Roses.

Quedà demostrat que si en terra ferma Napoleó era un geni, en la mar era un total ignorant.

En aquesta batalla naval sembla que tenim versions contraposades. Per un costat en la cronologia de la "Royal Navy" d'aquells anys, diuen que l'11 de novembre de 1809: "*Capturaren i destruïren un comboi francès a la badia de Roses*"

I per part francesa, donen ha entendre un altre fi a la batalla, com a curiositat tradueixo i transcriu la referència, en forma de fitxa, que apareix en el "Dictionaire des batailles navales franco-anglaises" de Jean-Claude Castex.

ROSES, Batalla de

Data de l'acció: 22 Octubre 1809

Localització: En front de la vila de Roses en la costa brava espanyola de Catalunya. Coordenades geogràfiques: 42°10' de latitud nord i 03°15' de longitud est.

Conflicte: Campanya de 1809 a Catalunya.

Context: Una esquadra¹, surt de la rada de Toló amb un comboi de 20 transport logístics carregats de munició de guerra i de boca per l'exèrcit francès d'Espanya així com de reclutes per cobrir les baixes.

Caps presents: Angles: lord Collingwood. Francès: desconegut.

Efectius enfrontats: Marina imperial: 3 vaixells de línia. Royal Navy: 6 vaixells de línia i fragates.

Estratègia i tàctica: Com que l'escolta tallà la ruta de l'esquadra britànica, el comboi continuà la seva ruta. La batalla fou en línia.

Resum de l'acció: L'esquadra avista la flota de Lord Collingwood el 21 d'octubre a l'altura de Roses i fou atacada el 22. El comboi es separà de l'esquadra. Els tres vaixells francesos aconsegueixen bloquejar els sis vaixells de línia anglesos per un foc de canó continu, mentrestant el comboi continuà el seu camí. Cinc transports foren apressats per les fragates; la resta del comboi logístic entrà a la badia i port de Roses com estava previst.

Baixes: Franceses: 5 transports: Anglesos: desconegut.

Conseqüències d'aquesta desfeta anglesa: El Comboi aconseguí passar i l'exèrcit francès d'Espanya fou avituallat.

1.- De 3 vaixells de línia, dues fragates i dues corbetes.

Deixant a part el canvi de sentit en els resultats de la batalla, tampoc s'ajusten a una cronologia que correspon a les altres fons, i que crec s'ajusten més a la realitat. També sorprèn la falta de dades, i sobre tot que doni com a cap angles present en la

batalla, a lord Collingwood, que en aquell dies tenia 61 anys, la seva salut estava molt malmesa, i que morí al cap de pocs mesos².

Quadre resum del vaixell britànics que operaren en el litoral català el 1809

Nom	Classe	Tipus	Canons	Capità
HMS TIGRE	3 ^a	Vaixell de línia	80	Benjamin Hallewell
HMS CUMBERLAND	3 ^a	Vaixell de línia	74	P. Whodehouse
HMS VOLONTAIRE	5 ^a	Fragata	38	Charles Bullen
HMS APOLLO	5 ^a	Fragata	38	Bridges W. Taylor
HMS TOPAZE	5 ^a	Fragata	38	Henry Hope
HMS PHILOMEL	7 ^a	Balandres	18	George Crawley
HMS SCOUT	7 ^a	Balandres	18	William Raitt
HMS TUSCAN	7 ^a	Balandres	16	John Wilson

Arenys de Munt, desembre 2010

² Almirall Cuthbert Collingwood.(26/9/1748- 7/3/1810)